

Beregningsarbejde i forbindelse med investeringskalkuler.

Af KARL SKAARUP¹⁾).

I den investeringsteoretiske litteratur lægges megen vægt på opstilling og fortolkning af komplicerede kalkuler.

Det er mit indtryk, at mange investeringskalkuler i praksis ikke kommer så langt, at der bliver resultater at tolke, og der kan derfor måske være grund til en kort omtale af beregningsarbejdet i forbindelse med investeringskalkuler med det formål at bidrage til aflivningen af forestillingen om, at investeringskalkuler er meget tidsrøvende og kræver særlig kvalificeret arbejdskraft, når talmaterialet først er til stede.

Lad os derfor tænke os, at vi har estimeret en påtænkt investerings ind- og udbetalingsrække, og vi nu ønsker at finde denne investerings interne rentefod henholdsvis dens kapitalværdi – alt efter hvilket af disse profitabilitetsmål man ønsker at benytte.

Vi kan da benytte et beregningsskema som det, der anføres sidst i artiklen.

Vi tænker os, at vi har valgt basistidspunktet 1. januar 1959 og derfor tilbagefører alle fremtidige ind- og udbetalinger til dette tidspunkt.

Den første beløbskolonne angiver vor investerings forventede ind- og udbetalingsrække. På udbetalingsiden har vi således forventet en anskaffelsessum på 9500 kr. efterfulgt af visse udbetalinger i de næste 2 kvartaler, f. eks. vedrørende monteringen.

På indbetalingssiden er opført de forventede nettoindbetalinger i anlægets levetid. D. v. s., at vi har fratrukket reparationer og vedligeholdelse af anlæget på indbetalingssiden.

Herved opnår vi, dels en reduktion af regnearbejdet, og dels opnår man som oftest, at alle udbetalingerne kommer før alle indbetalingerne, hvilket er en forudsætning for, at vi kan være sikre på at få kun een intern rentefod.

Vi summerer udbetalingsrækken U og indbetalingsrækken I og finder $I - U = 4500$ kr. og $\frac{I}{U} = 1.44$.

¹⁾ cand oecon., Philips A/s.

$I - U = 4500$ betyder, at investeringens kapitalværdi er 4500 kr. ved en kalkulationsrentefod på 0 %, og da kapitalværdien er positiv, vil den interne rentefod også være positiv.

Vi undersøger nu, hvorledes forholdet stiller sig ved andre kalkulationsrentefødder f. eks. 5 %, 10 %, 20 %, og 40 %.

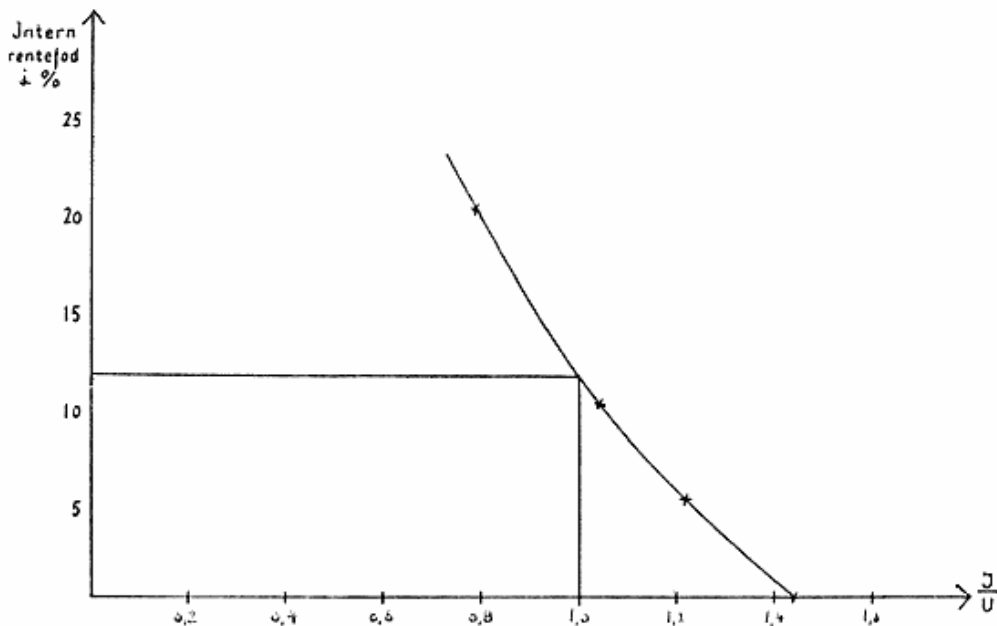
Regneproceduren er den, at vi multiplicerer vore oprindelige ind- og udbetalingsbeløb med de anførte faktorer og finder de nye I og U værdier og størrelsen af udtrykkene $I - U$ og $\frac{I}{U}$.

Faktorerne er tilbagediskonteringsfaktorer, der er udregnet een gang for alle.

Spørgsmålet er så, hvad vi kan udlede af disse I og U værdier?

$I - U$ betegner investeringens kapitalværdi ved den forrentningsintensitet, der er anført i skemaets hoved. Ved en kalkulationsrentefod på f. eks. 10 % er investeringens kapitalværdi 419 kr.

Forholdet $\frac{I}{U}$ kan vi benytte til at finde investeringens interne rentefod, idet denne er defineret som den rentefod, for hvilken summen af de tilbagediskonterede ind- og udbetalinger er lige store eller med andre ord $\frac{I}{U} = 1$. Vi kender de rentefødder, der giver $\frac{I}{U} = 1.44$, henholds-

vis 1.22, 1.04, 0.79 og 0.50. Den rentefod, der giver $\frac{I}{U} = 1$, finder vi lettest grafisk.

De 5 $\frac{I}{U}$ værdier repræsenterer 5 punkter på en kontinuert kurve. Vi indtegner derfor punkterne i et koordinatsystem, lægger en kurve gennem punkterne og tegner os til den værdi for rentefoden, som svarer til $\frac{I}{U} = 1$. I taleksemplet finder vi rentefoden 11.5 %, som altså er vor investerings interne rentefod.

Det bemærkes, at beregningsproceduren blot anvender de fire elementære regningsarter og derfor ikke kan afskrække nogen fra at beregne interne rentefødder.

Proceduren er endvidere så hurtig, at man ofte med fordel kan supplere med en beregning på basis af henholdsvis en optimistisk og en pessimistisk vurdering af ind- og udbetalingsrækkerne, så man får et interval, indenfor hvilket man forventer investeringens interne rentefod vil ligge.

De tilbagediskonteringsfaktorer, der er anført i skemaet, er beregnet således: Der er regnet med kontinuert forrentning med en forrentningsintensitet på ρ . Man tilbagediskonterer da et beløb t år ved at multiplicere det med $e^{-\rho t}$, hvor e er den naturlige logaritmes grundtal. Hvis t eksempelvis er 3.5 år og $\rho = 10\%$, så er tilbagediskonteringsfaktoren

$$e^{-\rho t} = 2.718^{-0.10 \cdot 3.5} = \frac{1}{2.718^{0.35}} = 0.705.$$

De resultater, vi kommer til, efter beregningsskemaet, kan ikke blive ganske eksakte, da vi tilbagediskonterer en periodes beløb ved at gange med den faktor, der svarer til, at hele beløbet var placeret i periodens midtpunkt. Valg af periodelængde bliver derfor et afvejningsspørgsmål mellem nøjagtighed og beregningernes omfang. Størrelsesordenen af den fejl, vi begår, er imidlertid meget begrænset, og når man betænker den usikkerhed, som hæfter sig til det opgivne talmateriale, må man sige, at vor beregningsfejl er betydningsløs.

Tilbage står spørgsmålet om, hvordan man overhovedet får fat i det talmateriale, man skal bruge, før man kan foretage kalkulationer og begynde at tolke resultaterne for at finde frem til et for virksomheden gunstigt valg af investeringsalternativ.

De praktiske vanskeligheder opstår først og fremmest, fordi så få investeringer er uafhængige af de investeringer, der allerede er foretaget.

BEREGNINGSSKEMA

Emne: Maskine XX. Basisårspunkt: 1. jan. 1959.		Antal år eft. Basis- tidsp.	Forrentningsintensitet											
			0 %		5 %		10 %		20 %		40 %			
		Beløb	Faktor	Beløb	Faktor	Beløb	Faktor	Beløb	Faktor	Beløb	Faktor	Beløb		
Udbetalinger														
1. kvartal 1959	0.125	9500	0.994	9413	0.988	9356	0.975	9263	0.951	9035				
2. " "	0.375	500	0.981	491	0.963	482	0.928	464	0.861	431				
3. " "	0.625	200	0.969	194	0.949	188	0.883	177	0.779	156				
4. " "	0.875		0.957		0.916		0.839		0.705					
Første halvår 60	1.25		0.939		0.883		0.779		0.607					
Andet " "	1.75		0.916		0.839		0.705		0.497					
Ialt	(U)	10200		10128		10056		9904		9692				
Indbetalinger														
1. kvartal 1959	0.125		0.994		0.988		0.975		0.951					
2. " "	0.375	700	0.981	687	0.963	674	0.928	650	0.861	605				
3. " "	0.625	700	0.969	678	0.940	658	0.883	618	0.779	545				
4. " "	0.875	800	0.957	766	0.916	733	0.839	671	0.705	564				
Første halvår 60	1.25	1000	0.939	939	0.883	883	0.779	779	0.607	607				
Andet " "	1.75	1000	0.916	916	0.839	839	0.705	705	0.497	497				
Kalenderår 1961	2.50	2200	0.883	1943	0.779	1714	0.607	1335	0.368	810				
" 1962	3.50	2200	0.839	1846	0.705	1531	0.497	1093	0.247	543				
" 1963	4.50	2000	0.799	1598	0.638	1276	0.407	814	0.165	330				
" 1964	5.50	1700	0.760	1292	0.577	981	0.333	566	0.111	189				
" 1965	6.50	1100	0.722	794	0.522	574	0.278	300	0.074	81				
" 1966	7.50	800	0.687	550	0.472	378	0.223	178	0.050	40				
" 1967	8.50	500	0.654	327	0.427	214	0.183	92	0.033	17				
" 1968	9.50		0.622		0.387		0.150		0.022					
Ialt	(I)	14700		12336		10475		7801		4836				
I - U		4500		2308		419		- 2103		- 4796				
I U		1.44		1.22		1.04		0.79		0.50				

Begreberne nyinvestering og erstatningsinvestering, som man anvender, har ikke nogen fast afgrænsning, men den ene indeholder normalt i sig mometer af den anden, og denne mangfoldighed af sammenhænge gør det vanskeligt at afgrænse, hvad der hører til en investerings betalingsrækker, og hvad der ikke gør det. Det kan også nævnes, at der knyttet til en investering kan optræde forhold, man gerne ser taget i betragtning, men vanskeligt kan give talmæssige udtryk for. Hvis man eksempelvis tænker sig en maskine erstattet med en anden, der er hurtigere, giver en højere harmonigrad, og giver en bedre kvalitet, som kan bidrage til befæstelse af virksomhedens ry for gode produkter, i hvor høj grad skal disse sidste forhold da tilgodeses denne ny maskine?

Disse få eksempler understreger, at ikke alt er løst, fordi man ved, hvorledes man vil beregne, og hvorledes man vil tyde resultaterne. Fremskaffelsen af estimates over betalingsrækkerne er det første og vaskeligste arbejde. Samtidig skal det siges, at gør man ingen indsats på dette felt, overlader man valget af investeringsalternativ til fuldstændig at foregå på basis af subjektive fornemmelser, hvilket i de færreste tilfælde kan anses for forsvarligt.